

УДК 615.851.3

Волошко Л.Б. к. пед. н., доцент, в.о. завідувача кафедри
фізичної терапії та ерготерапії
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
ORCID 0000-0002-4347-8907, e-mail: larisa.voloshko@ukr.net

РОЛЬ ЕРГОТЕРАПІЇ В РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ОБМЕЖЕННЯМ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті розглянуто особливості становлення ерготерапії як галузі професійної діяльності, зазначено роль світових та європейських інституцій у просуванні ідей та розвитку практики ерготерапії. Розкрито мету та завдання ерготерапії, висвітлено її основні принципи, визначено основні форми (загальнозміцнювальну, відновну, професійну) та стисло описано їх змістовну специфіку. Зазначено, що ерготерапія є міждисциплінарною галуззю, яка використовує сучасні технології медицини, педагогіки, психології, соціології, ергономіки та інших наук. Наголошується, що ерготерапевти, працюючи в мультидисциплінарній команді, допомагають досягти максимально можливої компенсації обмежень життєдіяльності, відновити здоров'я та трудові навички людей при різних захворюваннях.

Ключові слова: ерготерапія, якість життя, функціональні можливості, обмеження життєдіяльності, фізична реабілітація.

UDC 615.851.3

Larisa Voloshko Ph. D. (Pedagogic), Associate Professor,
acting Head of the Physical therapy and Ergotherapy department of
National Technical Yuri Kondratyuk University
ORCID 0000-0002-4347-8907, e-mail: larisa.voloshko@ukr.net

THE ROLE OF ERGOTHERAPY IN REHABILITATION OF PERSONS WITH DISABILITIES

Abstract. The features of formation of ergotherapy as a branch of professional activity are considered in the article, the role of world and European institutions in promoting ideas and development of the ergotherapy practice is stated. The purpose and tasks of ergotherapy are revealed, its basic principles are outlined, the basic forms (restorative, recovery, professional) are defined and their substantive specifics are briefly described. It is stated that ergotherapy is an interdisciplinary field that uses modern technologies of medicine, pedagogy, psychology, sociology, ergonomics and other sciences. It is emphasized that ergotherapists, working in a multidisciplinary team, help to achieve the maximum possible compensation for life restrictions, restore the health and work skills of people with various diseases.

Key words: ergotherapy, quality of life, functionality, disability, physical rehabilitation.

Вступ. У 2016 році в Україні до Класифікатора професій була введена нова професійна назва роботи "ерготерапевт", водночас МОЗ України ініціювало складний процес впровадження Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я в українську систему реабілітацію. Інноваційні зміни на ринку реабілітаційних послуг посилили інтерес наукової спільноти до проблеми ерготерапії як сфери професійної діяльності у галузі охорони здоров'я.

Мета роботи: проаналізувати особливості становлення ерготерапії та визначити змістову специфіку діяльності ерготерапевтів.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз, узагальнення даних сучасних наукових джерел.

Ерготерапія як професія виникла в ХХ столітті, хоча наукове обґрунтування використання діяльності та рухів із терапевтичною метою було здійснено пізніше. Більшість авторів погоджується з тим, що ця професія вперше впроваджена в область психіатрії в кінці XVIII-XIX ст. У 1917 році було засновано «Американське Національне товариство сприяння розвитку ерготерапії», а в 1921 році перейменоване в Американську асоціацію трудотерапевтів. Після Другої світової війни в багатьох країнах стали з'являтися національні організації трудотерапії. У 1952 році була створена Всесвітня федерація трудотерапії (WFOT), що налічує 73 національні організації [3]. У травні 2018 року заплановано проведення чергового Конгресу WFOT-2018.

В Європі також функціонує Організація Європейської окупаційної терапії (COTEC), що була створена в 1986 році для координації дій Національних асоціацій професійної терапії. COTEC є некомерційною організацією та фінансується щорічною підпискою на членство, на сьогодні представлена 30 європейськими асоціаціями, які об'єднують понад 150000 професійних терапевтів. У 2013 році на Мальті була проведена перша Генеральна асамблея COTEC. У 2016 р. відбувся перший конгрес COTEC ENOTHE в Ірландії [2].

Ерготерапія успішно розвинута в Австралії, Канаді, США, Швеції. У Росії цей вид діяльності визначають терміном “трудотерапія”. В українських наукових джерелах ерготерапію характеризують як заняттєву терапію, наголошуючи, що слово “occupation” означає “зайнятість” та передає спрямованість на те, щоб людину “зайняти або захопити”. Інші дослідники використовують терміни “ерготерапія” як “працетерапія”, «зцілення працею», посилаючись на процес виконання цього виду діяльності.

Ерготерапія допомагає людям різного віку, які мають хворобу, когнітивні порушення, відхилення у розвитку, фізичні дефекти бути максимально незалежним (визначення Американської асоціації ерготерапевтів). Метою ерготерапії є не лише відновлення втрачених функцій, але й адаптація до нормального життя, допомога в досягненні максимальної самостійності, мобільності у побуті.

До основних завдань ерготерапії відносяться: виявлення наявних порушень, розвиток функціональних можливостей людини, які необхідні в повсякденному житті; допомога людині з обмеженими можливостями або з порушенням у стані здоров'я стати максимально незалежною шляхом використання спеціальних пристосувань; створення оптимальних умов для розвитку та самореалізації людини з обмеженими можливостями через її зайнятість у різних сферах життєдіяльності. Для цього використовуються сучасні технології медицини, педагогіки, психології, соціології, ергономіки та інших наук, отже, ерготерапія – міждисциплінарна галузь.

Ерготерапія базується на таких принципах: індивідуального підходу – при плануванні процесу реабілітації враховуються потреби та інтереси людини, яка потребує допомоги; науково обґрунтованої та культурно орієнтованої практики – використання сучасних наукових досягнень, урахування культурних норм кожного індивіда; комплексності – застосування міждисциплінарного підходу, залучення людини у значущу зайнятість, що позитивно вплине на її здоров'я, благополуччя та принесе їй життєве задоволення.

В ерготерапії термін «зайнятість» характеризує різні види діяльності, які є в житті кожної людини, надаючи їй сенс, це : активність у повсякденному житті; у роботі та продуктивній діяльності; активність в грі, відпочинок і захоплення [1]. Активність у повсякденному житті включає: заходи щодо особистої гігієни (догляд за волоссям, умивання, використання туалету тощо); одягання; прийом їжі; дотримання правил, необхідних для підтримки й збереження здоров'я; соціалізацію; функціональну комунікацію та рухливість; можливість бути мобільним у суспільстві; задоволення сексуальних потреб. Активність у

роботі та продуктивній діяльності передбачає: виконання домашніх обов'язків (догляд за одягом, прибирання квартири, приготування їжі, підтримання чистоти, безпечно проживання в квартирі); турботу про інших людей; можливість навчатися новому; дослідницькі види діяльності (вибір професії, пошук і виконання певної роботи, планування виходу на пенсію, добровільна участь у чому-небудь). Активність у грі, відпочинку та захоплення включають: можливість вибору гри, способів відпочинку, видів захоплень; можливість виконувати необхідні дії під час відпочинку, гри.

Ерготерапія передбачає процес співпраці з клієнтом та його сім'єю; включає діагностичну оцінку, постановку цілей, проведення програми втручання. Ерготерапевт оцінює: функціональні порушення, актуальні проблеми та можливості клієнта; фізичне та соціальне оточення вдома й поза домом; вплив перерахованих вище факторів на активність у повсякденному житті [3].

Розрізняють три основні форми ерготерапії: 1) загальнозміцнювальну, спрямовану на підвищення життєвого тону хворого, що створює психологічні передумови, необхідні для відновлення його працездатності; 2) відновну (функціональну) – засновану на профілактиці рухових розладів або відновленні тимчасово знижених функцій рухового апарату шляхом розвитку втраченої функції, запуску компенсаторних механізмів. Для цього використовуються полегшені трудові навантаження, що забезпечують максимальну амплітуду рухів, відновлюють м'язову силу та розробляють координацію; 3) професійну (виробничу), яка сприяє відновленню порушених у результаті захворювання виробничих навичок.

Висновки. Ерготерапія застосовується в програмах поліпшення якості життя дітей з важкими множинними порушеннями розвитку та з вродженими вадами, реабілітації пацієнтів із захворюваннями нервової системи, травматологічними, онкологічними, психічними та іншими захворюваннями. Ерготерапевти, працюючи в мультидисциплінарній команді, допоможуть реалізувати заходи відновлювального характеру, спрямовані на запобігання прогресу патологій, максимально можливу компенсацію обмежень життєдіяльності, відновлення здоров'я, трудових навичок. Ерготерапія допомагає хворим пристосуватися до повсякденного життя з досягненням максимальної самостійності й незалежності.

Література

1. Багрій І. *Заняттєва терапія як напрям професійної діяльності*. — [Електронний ресурс]. – Режим доступу : irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe...
2. **History COTEC** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.coteceurope.eu/home/history/>
3. **History WFOT** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wfot.org/AboutUs/History.aspx>